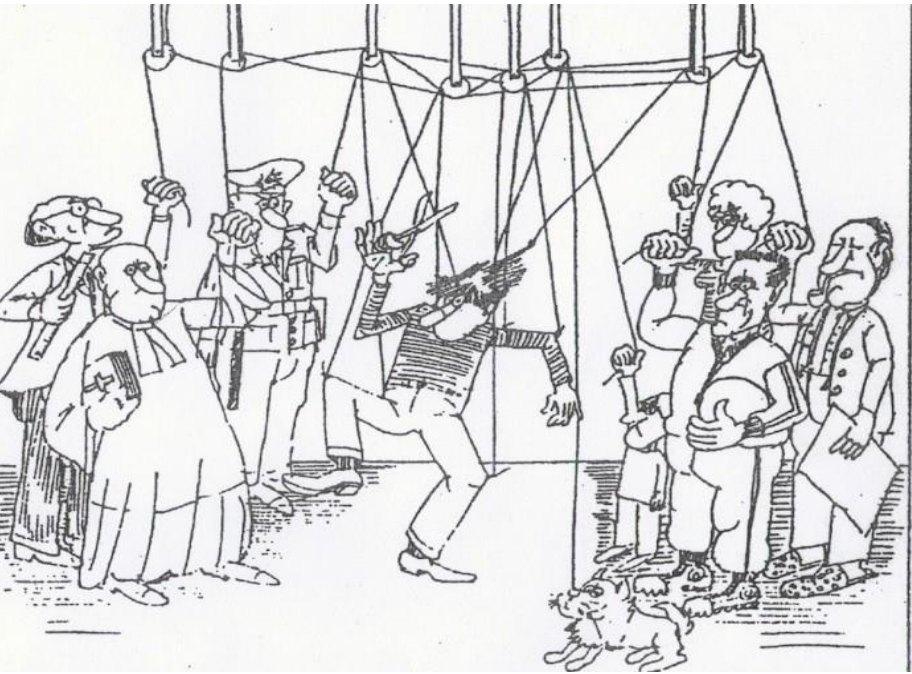

Sociologija, **society**= družba

„Družbe ni, so samo posamezniki s svojimi interesi“

Margaret Thatcher 1983-87

Živimo v:

- postmodernem
- neoliberalnem
- potrošniškem
- globalnem svetu

Kdo je družba? Kaj je družba? Vseh 8 mrd. ljudi....

Kje se, konec koncev, človekove pravice začnejo? V majhnih krajih, blizu doma – tako bližnjih in tako majhnih, da se jih ne vidi na nobenem zemljevidu sveta. Vendar so svet posamezne osebe; soseščina, v kateri živi, šola ali fakulteta, ki jo obiskuje, tovarna, kmetija ali pisarna, kjer dela. To so kraji, kjer vsak moški, ženska in otrok išče enakost pravičnosti, enake priložnosti, enako dostojanstvo brez diskriminacije. Če te pravice nimajo pomena tam, imajo malo pomena kjerkoli.

Eleanor Roosevelt,
diplomatka, humanitarna delavka
in aktivistka za človekove pravice

**Kar seješ to žanješ.
To pomeni, da se človeku
povrne vse, kar reče ali naredi.
Kar da, to bo tudi dobil. Če daje
sovraštvo, bo tudi prejel
sovraštvo; če daje ljubezen, bo
dobil ljubezen; če neprestano
kritizira, bo tudi sam kritiziran;
če laže, bodo lagali tudi njemu;
če goljufa, bo goljufan.**

AMNEST
INTERNATION

SLOVENEC

1. Kaj je globalizacija?

„ni problema nahraniti lačnih ljudi, problem je nahraniti site, ki hočejo vedno več“

Koliko so se...
cekin.si

V Sloveniji je povprečna neto starostna pokojnina 817,24 evra, vseh upokojencev pa je okoli 600.000. Najvišja trenutno znaša 3148,03 evra, prejema jo en upokojenec. Od 1. maja 2021 dalje je najnižja 279,56 evra, septembra 2021 jo je prejelo 8103 upokojencev.

Pokojnine se po Zakonu o pokojninskem in invalidskem

8103

Ena milijarda ljudi

„letnik šolnine za enega otroka Toma Cruisea stane 50.000 €“

Bill Gates po...
svetkapitala.delo.si

Kmetijski zemljišč v ZDA

Bill Gates morda ni več najbogatejši Zemljan, vendar si je prislužil nov naziv: kralj kmetijskih zemljišč.

Odpri galerijo

Bill Gates potihoma kupil zemlje za skoraj sedem Ljublján. FOTO: REUTERS/Arnd Wiegmann

M.V.

Globalizacija / amerikanizacija

komunikacija, integracija, medkulturnost, svet brez meja, izkoriščanje, razslojevanje, migracije, dobiček, onesnaževanje, vsiljevanje vrednot, prehrane, transport

Ali je vredno, da zamenjamo čist zrak za naše želje, ki si jih želimo izpolniti, izdelki iz drugih delov sveta, takoj, tropski sadeži..?

Zaradi diabetesa letno umre na svetu 1,6 mio. ljudi. Ali k temu prispeva tudi Mc D.? Kako?

Reševanje globalnih problemov:

1. **Ekologija in boj za vodo** letno 600.000 „okoljskih“ beguncev (suše, lakote, poplave, požari, širjenje puščav, tornadi..)
2. **Večanje družbene neenakosti** (85 prebivalcev ima več premoženja kot ostale 1/2 sveta, dohodkovna neenakost)
3. **Diktatura kapitala, kapitalizem, potrošništvo** iskanje surovin, zažiganje gozdov, narazumno koriščenje bogastva, gore smeti, bogatenje posameznikov, onesnaževanje s prehrano, 1. mrd ljudi strada, 2 mrd predeb.
4. **Revščina in neenakomerna porazdelitev dobrin**, izkoriščanje multinacionalk, suženjsko delo, tekstilna ind., 27 €, prodaja otrok za sužnje
5. **Vojaški konflikti**, jedrsko orožje, orožarska industrija, boj za nafto...
6. **Mednarodni terorizem in vzpon fundamentalizmov** (London, Bruselj, Madrid, Pariz, Bcn).., islamski fundamentaliz. v Iranu, Avg, talibani)
7. **Neenakomeren demografski razvoj**, nizka rodnost 1. sveta, visoka v 3 sve.
8. **Migracije** (120.000 beguncev v 1/2 leta 2019, iz Afrike, Sirija na 10 mestu)
9. **Bolezni in epidemije**, zdravila za bogate
10. **Pomanjkanje virov energije** (v Evropi uvozimo 90%plina, 97%nafte) ⁵

6. Staranje prebivalstva in negativni naravni prirast v razvitem svetu

Problem: denarja za pokojnine bo premalo

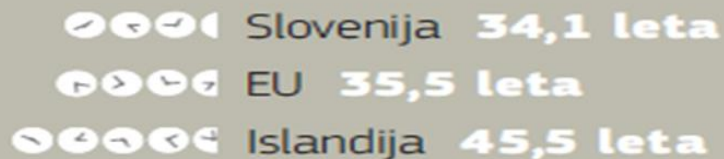
Življenjska doba Slovenk in Slovencev se viša.

Vse manj je delovnih ljudi.

V Sloveniji se kasneje zaposlujejo. Koliko let povprečno delamo?

Kdo bo zaslužil za pokojnine?

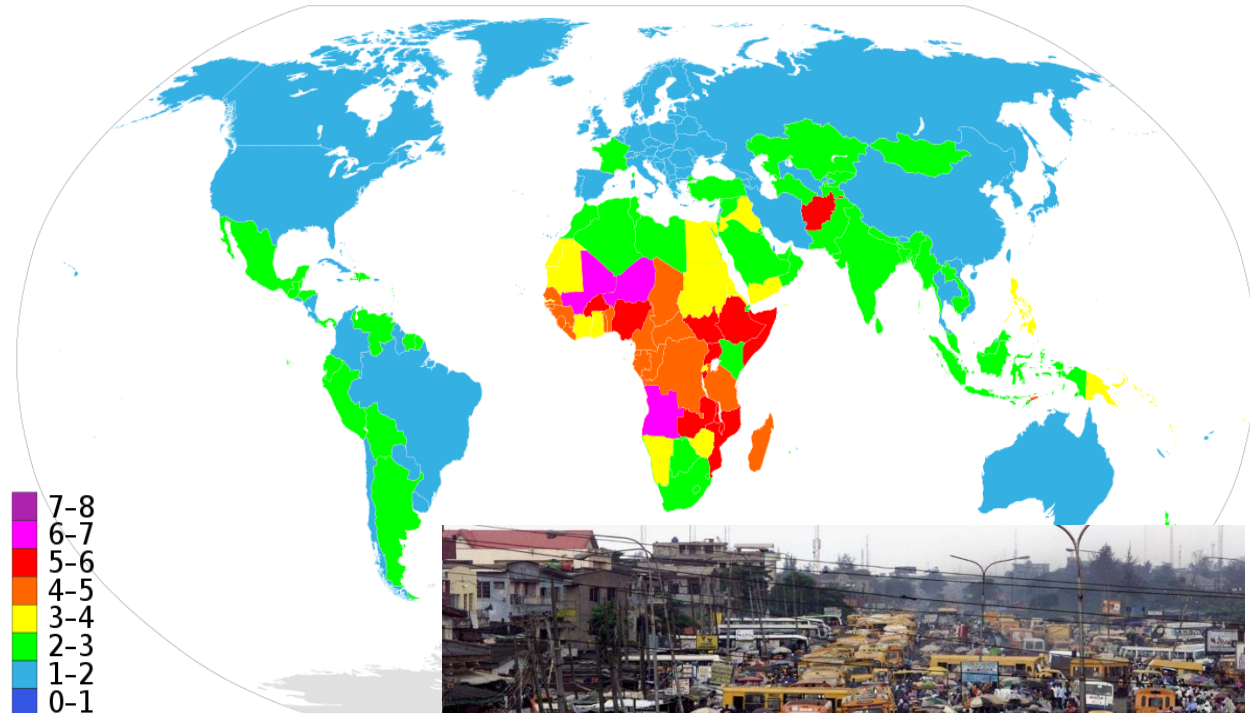
Vir: Statistični urad RS

Nizka rodnost v „prvem svetu“,

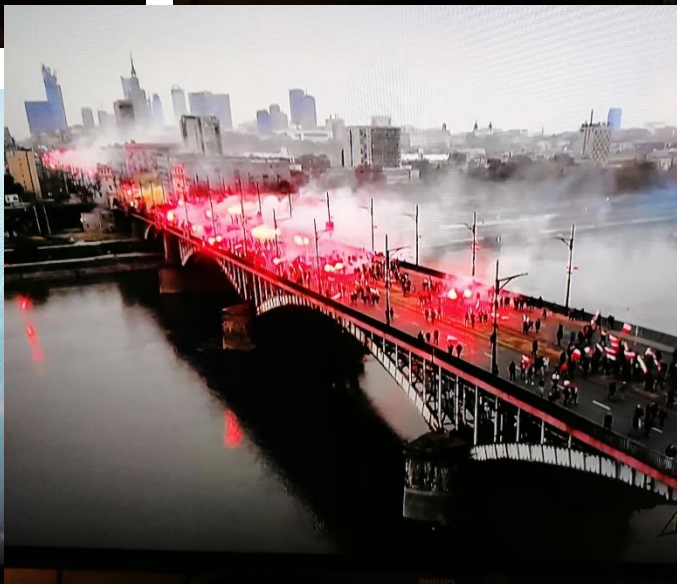
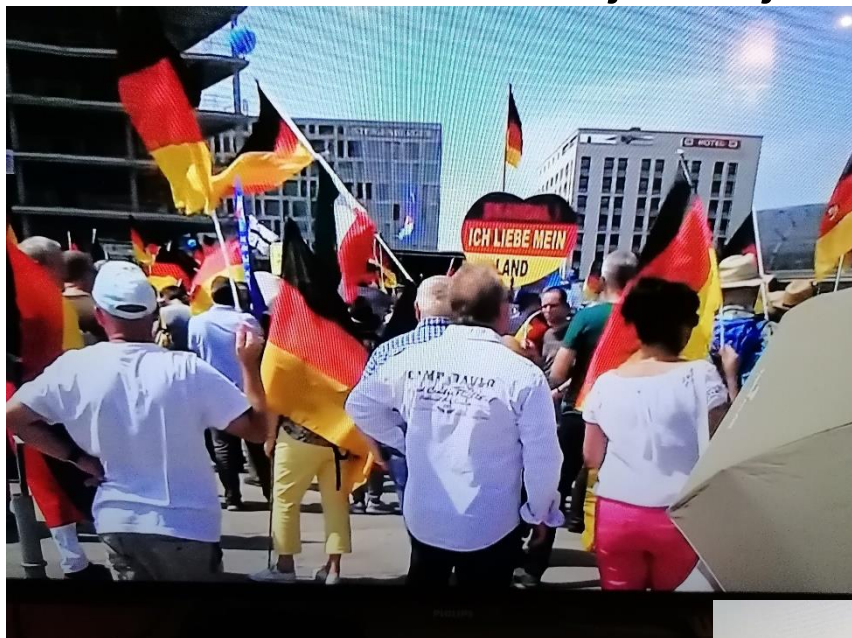
visoka rodnost v „tretjem svetu“ Nigerija bo po 2050 3. najštevilčnejša država na svetu za Indijo in Kitajsko. Milijoni otrok se ne šola

- Kako je z demografijo v Sloveniji?
- Kje so uvedli „politiko enega otroka“, kakšne so posledice?

12. Rojstvo desničarskega ekstremizma, konec demokracije?

ZDA, Nemčija, Italija, Poljska, Madžarska, Hr, Slo.

Nastanek sociologije

- Do 18. stol. ves kapital, moč, imelo plemstvo(1 %)
- V 19. stol. odprava fevdalizma, hiter napredek
- Industrijska revolucija, delavci, novi izumi, napredek tehnike, znanja
- **Kapitalizem**, tovarne, budilka, delavski sloj (izredno reven), **elektrika** zamenja oljne svetilke, (konec požarov)
- **Parni stroj**, vlak, pomeni možnost širjenja informacij s 40 km/h.
- **Vodovod**, neoporečna pitna voda, stranišča na splakovanje
- **Življenjska doba** se je s 17 let (nižji sloj) let podaljšala skoraj na 50 let. Napredek medicine. Konec kolere. Hladilnik., centr. ogrev.
- 20. stol. avtomatizacija, **tekoči trak 1913, telefon, radio, TV, AC.**
- **1. in 2 svetovna vojna** in obdobje med njima je bilo težko.
- Urbanizacija, nova (vele)mesta, (1870 je bilo v ZDA $\frac{3}{4}$ kmetov, 1970 je $\frac{2}{3}$ prebivalstva živel v mestih).
- **Globalizacija**, 1851 prva svetovna razstava, 1891 prva telef. zveza čez državno mejo, 1956 prvi čezoceanski tel. kabel.

20. stol.= stol. pravic, napredka in vojn

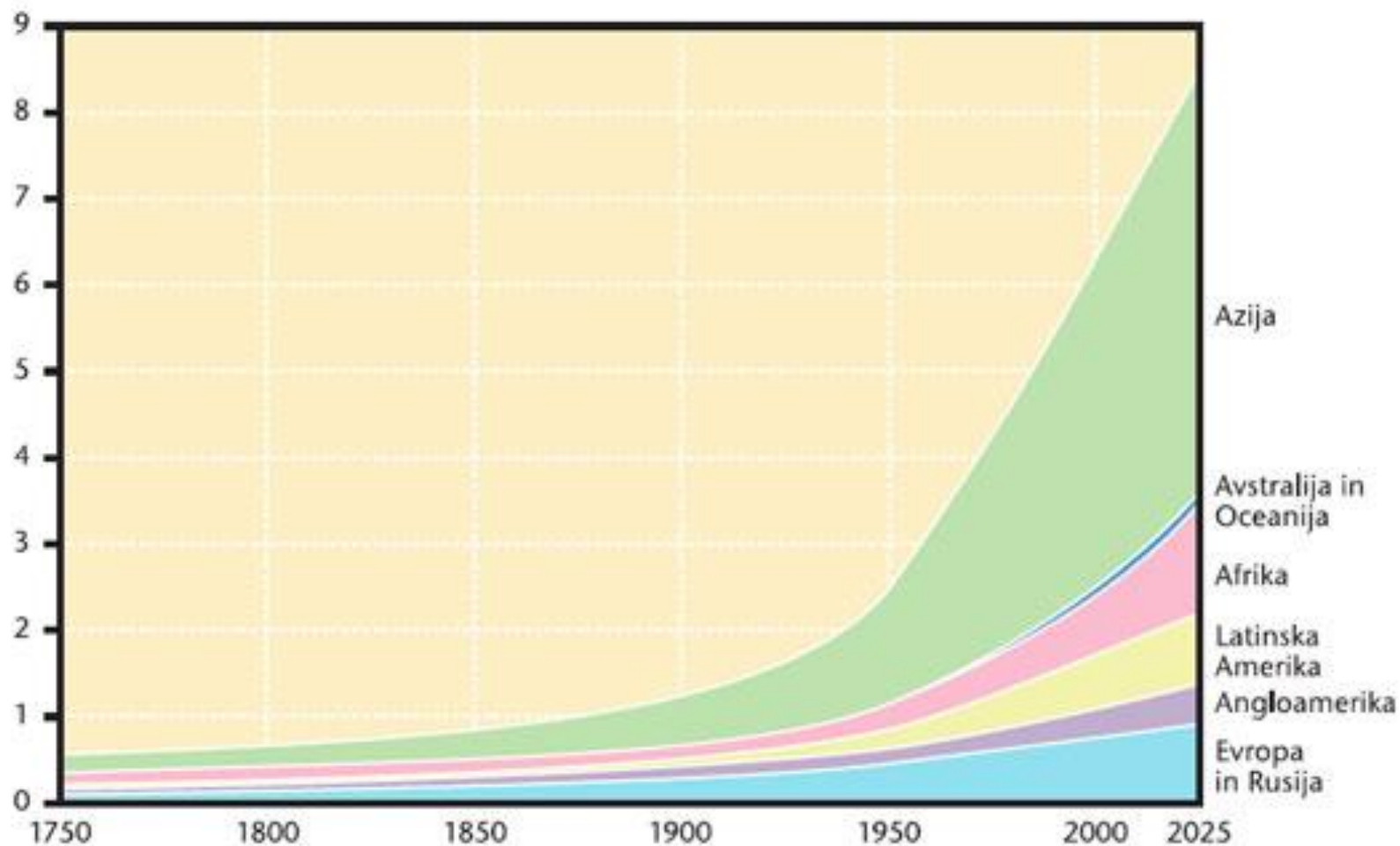
- **Širjenje demokratičnih pravic**, francoska rev. 1789, prve ustave
- Začelo se je v 19. stol. Prvi zakoni o zaposlenih (šele 1849 v VB prvi zakon o 10 urnem delavniku, prej delali 14, 16 ur, ni bilo socialnega zavarovanja, bolniške, porodniške, pokojnin...)
- Odprava fevdalizma (srednjega veka) 1848 (človek postane osebno svoboden)
- 1900 so v Franciji **omejili delo otrok in žensk** (na 10 ur dnevno).
- Šele 1948 Človekove pravice, vsi se rodimo enaki in svobodni.
- **Razredno razslojevanje**, bogati (kapitalisti): revni (delavci)
- **Migracije**, selitve ljudi, (Slovenci, Italijani, Irci v Ameriko, Nemčijo), pojav nacionalizmov, nacionalne države, nove meje.
- **Po 2. svetovni vojni nastane močan srednji sloj.** (moški v zameno za vojskovanje zahtevajo nekaj od države). Borili so se tudi črnci. Rasna gibanja.
- Močan srednji sloj začne propadati po 1980, ko prosti trg ureja cene. Naftna kriza 1979 Bližnji vzhod podržavi nafto, ZDA to razume kot napad.

Družboslovci so začeli preučevati družbo. „Boga“ je zamenjal „bog znanosti“.
Ljudje so pričeli tekmovati in ne sodelovati.

- Ker ima sociologija svoje metode, področje delovanja = znanost.

V zadnjih 130 letih je število prebivalcev iz 1.6 mrd. **naraslo na 8 mrd.** Čez 20 let 9 mrd.

št. prebivalcev v milijardah

Kaj nas uči sociologija ?

- Razvoj kompetentne osebe, za razumevanjem sveta v 21. stoletju, enakosti in različnosti, svobode, empatije (migracije, staranje prebivalstva, pomanjkanje mlade delovne sile)
- Mladega človeka vzgojiti v strpno, humano, tolerantno in odgovorno osebnost, sodelovanja in življenja v pluralni in demokratični družbi, (dober državljan skuša družbo spreminjati na bolje, odpravlja krivice, je zgled, daje zgled)
- Nenasilno reševanje sporov. Zrela komunikacija. Argumenti.
- Poslušanje in razumevanje argumentov drugih ljudi. (splav)
- Prepoznavanje in sprejemanje razlik (socialnih, rasnih..)
- Prezemanje skupnih odgovornost (onesnaževanje planeta, globalno segrevanje, vojne, diktatura kapitala, neobrzdano potrošništvo, 1/6 mladih m. brez zaposlitve -) globalni izzivi
- Pojasnjuje vzročno- posledične povezave v družbi.

Uporaba sociologije

- V Slo. je bilo 2010 **32.000** brezposelnih mladih do 27 leta, 2020 pa **8.000** brezposelnih. Hkrati se je povečal % tistih mladih, ki ocenjujejo svoj materialni položaj kot slabši.

Zakaj?

- 1985 smo v prvi razred OŠ v Slo. Vpisali **33.000** prvošolčkov, **letos 17.600**. Čeprav imamo samo z vstopom v EU 41% višji BDP. **Zakaj je tako?**

- 1991 ob osamosvojitvi RS je bilo 390.000 **upokojencev**, letos se približujemo 700.000, (1/3) Slo. **Kaj to pomeni za nas?**
- Leta 2022 je bilo v EU (22 % prebivalstva) izpostavljenih revščini“ EUROSTAT. **Zakaj prihaja do tega v EU?**

DRUŽBENE ORGANIZACIJE
HUMANITARNE, RK, ZPMS
POLITIČNE, države,
mednarodne EU, NATO
IZOBRAŽEVALNE,
ZDRAVSTVENE
SOCIALNE (CSD)
EKONOMSKE/podjetja

DRUŽBENI ODNOSI
- ODNOSI SODELOVANJA,
EU, KS, MO, tim, OZN
- ODNOSI NASPROTOVANJA
KONFLIKTI
VOJNE, GENOCIDI, etnocidi
Izrael, Ukrajina...

DRUŽBENE NORME
PRAVILA, ZAKONI,
-demokratski
-islam
-talibanski

**SOCIOLOGIJA
PREUČUJE**

DRUŽBENE VLOGE
(odnos do drugih ljudi)
POKLICNE, (serviser,
zdravnik, predsednik
DRUŽINSKE, sin, oče, mož
DRUŽBENE,
(socialna vključenost ali
izključenost, tabornik,
gasilec, humanitarec)

DRUŽBENA NEENAKOST
(sloj, spol, rasa, religija, narod, moč)
SLOJI V DRUŽBI
višji 1%, managerji, papež... 80%
svetovnega kapitala
srednji 20-50 % (v socializmu 80 %)
nižji sloj, 80% v svetu, v Slo več kot
20%, -do 30 % revščina,
izključenost, slaba izobrazba

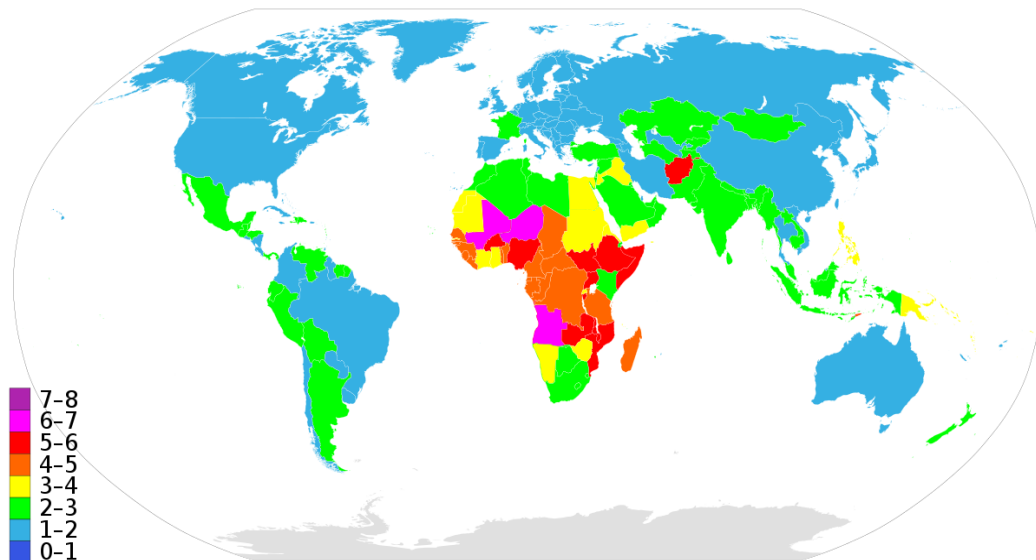
1. SVET

Države, ki so se prve industrializirale (modernizirale) in ki so danes med prvimi po gospodarski razvitosti (ZDA, EU, Austral, Jap, Slo, J. Kor). Demokracija, dolga življ. doba ... na Jap. 10.000 /l. smrti deloholikov. ZDA od 360 mio živi 45 mio. revežev, vsak dan 6300 prisilnih izselitev, 28 mio brez zdr. zavarovanja.

2. SVET Bivše socialistične države vzhodne Evrope, torej države v tranziciji in post-socialistične države; (Hr, Srb, Rom, Bolg, Rusija, Poljska:.), tudi nekaj zunaj evropskih držav kot so: Kitajska, Kuba, S. Koreja ... krajša življ. doba. Največje onesnaževanje (Kitajska 30% toplogrednih izpustov, več od EU in ZDA., Brazilija- amazonski pragozd), Rusija (40.000 ljudi) letno pobije mafija, nedemokratične, avtokracija, korupcija, tajkuni, veliko revščine,

3. SVET Nekateri azijske, večino afriških in južnoamer držav, ki so bile nekdanje kolonije evropskih industrijskih držav. Afrika bi lahko prehranila 3x svet. Velike težave: izobrazba, kratka življ. doba, bolezni (AIDS, ebola), pitna voda, vojne, neurejeni sistemi..) letno prečkanju Sredoz. morja umre 22.000 beg. Nigerija bo 2050 za Indijo in Kit. 3 najštevilčnejša država. Ni izobraževanja, migranti, vojne, spolna neenakost,

Nizka rodnost v „prvem in drugem svetu“, visoka rodnost v „tretjem svetu in kaj je „politika enega otroka“

GLOBALIZACIJA (+, -)

https://www.youtube.com/watch?v=SJrnLP_pCZo&list=PL953aRCfrJjn2kdCF4ju5iWzd0qUZZXd3&index=10

kot pojem- Global Village uporabili že 1964

= proces **ekonomskega**, **kulturnega** in **političnega**, **vojaškega** povezovanja sveta v svetovnem obsegu s pretokom blaga, ljudi, informacij in znanja, migracije. Svet = globalna vas. **Globalna podjetja**, internet, Coca-Cola.

Pozitivno: hiter pretok informacij, (24 urno delovanje), trgov, znanja, blaga, ljudi, storitev, medsebojna pomoč,

Negativno: uničevanje kultur, poenotenje sveta, širjenje bolezni, Covid-19, propad državnih podjetij...interesi bogatih držav, nafta, neenakost, izguba osebne identitete....

Teorija odvisnosti

- Razvoj 1. sveta je zavrl razvoj drugih družb ali pa vsaj spremenil smer njihovega spreminjanja.
- Revnost 3. sveta je posledica industrializacije (modernizacije) 1. sveta. Zato sledijo vojne, migracije.
- Zahodnoevropske države so kolonizirale mnoge tradicionalne družbe in so tako izkoriščale naravna bogastva in delovno silo. 3. svet se je moral na silo podrediti potrebam in interesom 1. sveta, kar je pomenilo konec avtohtonega razvoja.
- V 3. svetu se je razvila t.i. odvisna industrializacija (modernizacija), z informacijami posledično (mobilniki) množične migracije.
-

